

Vem bygger hyreslägenheter?

Det byggs för lite och det som byggs är för dyrt, sägs det. Framför allt byggs det för få hyreslägenheter. Men vem ska bygga och varför? Är bostaden en handelsvara eller en samhällsnytta, en social rättighet? Vi som växte upp och utbildade oss under byggandet av folkhemmet har nog svårt att se bostaden som en vara, den är ju vårt hem. Men nu är det en sorts paradigmskifte som pågår. Folkhemstanken är otidsenlig och vi vet inte vad det nya samhället är. Lantarbetarköket byttes mot parallellställt arbetskök, Ringbaren som serverade falukorv med stuvade makaroner, liksom villa, Volvo, vovve, vävtapet, vintergrönt hör till det förgångna. Nu lever vi i en annan tid. Solidaritet har ersatts av frihet för individen. Vi har att i konkurrens välja allt möjligt från elleverantör, mobilnät, tågoperatör och taxi. Och bostad. Miljonprogrammets tid är också förbi, saknade av ingen.

Tron på framtiden genom ingenjörskonst, utjämning och att lojalt bygga samhället tillsammans har bytts till en ansiktslös marknadsekonomisk styrning. Samtidigt har de nya moderaterna tagit till sig och förespråkar samhällsbyggnadsandan. En moderat finansminister som skäller ut Svenskt Näringsliv i Almedalen som häromdagen, vad ska då sossarna göra? Folkhemmet var en god tanke som byggde ett gott samhälle för många. Då. Nu är det en annan tid, och vi måste orientera oss och navigera i den.

Byggbranschen är speciell. Den är inte högteknologisk och har trots försök inte lämpat sig för industriell produktion. Kostnaden att bygga nytt varierar mellan 17.000 och 30.000 kronor kvadratmetern enligt Byggkostnadsforum. Men priset på bostäder är inte vad de kostar att bygga. En villa i Anderslöv och en i Skanör kan kosta lika mycket att producera, men när du vill köpa så skiljer sig priset åt.

I folkhemmet byggde allmännyttan bostäder åt oss. Trelleborgshem och Vellingebostäder är våra allmännyttiga bolag. Nu har det en längre tid varit snabbare och mer pengar att tjäna genom att bygga bostadsrätter än hyresrätter. Varför skulle då en privat byggherre bygga hyreslägenheter? Det gör de inte heller. Vill man ha en viss form av bostäder så måste staten styra med riktade åtgärder verkar det som. Kommunerna villkorar ibland i sina exploateringsavtal att en byggherre måste upplåta en viss del av lägenheterna som byggs som hyresrätter.

Ytterligheten är att samhället bara bygger för de ekonomiskt svagaste, förr i form av fattighus, i England idag i form av social housing. Så vill vi inte ha det i Sverige. Hyresrätter behövs för ungdomar, för den som vill vara fri att snabbt flytta, för den som inte får eller vill låna pengar. Det behövs både bostadsrätter, äganderätter och hyresrätter i olika skeden av en människas liv.

Mitt hem är min borg!

Madeleine Brandin

Arkitekt och författare